

Piotr Zięba*

**„OPOKA W KRAJU” WOBEC REFERENDUM
PRZEDAKCESYJNEGO ORAZ WYBORÓW
DO PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO
W LATACH 2003–2004**

**“OPOKA W KRAJU” AT THE TIME OF REFERENDUM
BEFORE THE ACCESSION OF POLAND TO THE EUROPEAN
UNION AND ELECTIONS TO THE EUROPEAN PARLIAMENT
IN THE YEARS 2003–2004**

Abstract

During the time of the European Referendum and elections to the European parliament, the politicians of the League of Polish Families presented their views in the newspaper “Opoka w Kraju” among other publications. It was established and run by one of the most prominent politicians of the party – Maciej Giertych. On the basis of content analysis it must be stressed that the most characteristic feature of the views presented in “Opoka w Kraju” is a variation of the philosophy of Feliks Koneczny. According to his ideas, Germany represents the Byzantine civilization, whilst Poland belongs to the Latin civilization. Koneczny also believed that understanding between these civilizations is not possible. Maciej Giertych tried to adjust this theory to modern times. In his opinion the European Union is, in fact, ruled by Germany, therefore accession to the organisation is harmful for Poland. Giertych also presented his ideas in other publications.

Key words: “Opoka w Kraju”, Giertych, Germany, European Union

Wstęp

Referendum, którego wyniki miały rozstrzygnąć o losach integracji Polski z Unią Europejską, odbyło się 7 i 8 czerwca 2003 r. Zgodnie z prawem unijnym obywatele państwa kandydującego mieli w nim wyrazić swą wolę w kwestii przystąpienia ich kraju do Wspólnoty. Samo

---

* Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa im. Rotmistrza Witolda Pileckiego w Oświęcimiu, ul. Kolbego 8, 32-600 Oświęcim, e-mail: piotr.zieba5@wp.pl

referendum było końcowym etapem kilkunastoletnich starań Polski o członkostwo w Unii Europejskiej. Choć większość polskiej klasy politycznej opowiadała się za przystąpieniem Polski do Wspólnoty, kilka znaczących partii prowadziło intensywną propagandę antyunijną. Należały do nich Liga Polskich Rodzin i Samoobrona Rzeczypospolitej Polskiej (a także np. Unia Polityki Realnej). Frekwencja w referendum wyniosła 58,85%, co było wartością stosunkowo dużą jak na warunki polskie i pozwoliło uznać jego wyniki za ważne. Za przystąpieniem Polski do Unii Europejskiej opowiedziało się 77,45% głosujących, a przeciwko 22,55%. Mimo pierwotnych obaw i stosunkowo niskiej frekwencji w pierwszym dniu głosowania referendum zakończyło się sukcesem zwolenników integracji Polski ze Wspólnotą. 1 maja 2004 r. Polska (wraz z dziewięcioma innymi krajami wschodniej i południowej Europy: Czechami, Słowacją, Węgrami, Słowenią, Cyprzem i Maltą, Estonią, Łotwą i Litwą) stała się członkiem Unii Europejskiej.

W czerwcu 2004 r. odbyły się pierwsze wybory do Parlamentu Europejskiego. Mimo że były to pierwsze tego typu wybory w Polsce, frekwencja wyniosła zaledwie 20,9%. Triumfowała w nich Platforma Obywatelska, uzyskując 24,10%, natomiast drugie miejsce zajęła Liga Polskich Rodzin z 15,92% ogółu oddanych głosów. Pięcioprocentowy próg wyborczy przekroczyło jeszcze sześć innych komitetów wyborczych: PiS, Samoobrona, SLD-UP, Unia Wolności, PSL i SDPL (www.biurose.sejm.gov.pl, 28.06.2014).

Program i poglądy polityków Ligi Polskich Rodzin w czasie referendum akcesyjnego i wyborów europejskich w 2004 r. prezentowane były m.in. na łamach takich czasopism, jak: „Myśl Polska”, „Racja Polska”, „Wszechpolak” oraz „Opoka w Kraju”. Liga Polskich Rodzin, powstała w roku 2001, była od początku istnienia partią o narodowym charakterze i odnosiła się krytycznie do planów integracji Polski z Unią Europejską. Zdaniem LPR Unia stanowiła wielorakie niebezpieczeństwo dla Polski.

Z uwagi na rozmiary niniejszego artykułu niemożliwy jest ich wyczerpujący opis, można jednak stwierdzić, że dzieliły się one na kilka rodzajów. Pierwszy rodzaj zagrożeń miał charakter ekonomiczny. Uważano, że integracja z Unią doprowadzi do likwidacji rodzimej gospodarki poprzez narzucenie Polsce wygórowanych standardów ekonomicznych, którym osłabiona przez komunizm gospodarka nie będzie w stanie poddać. Doprowadzi to do wykupu przemysłu i ziemi przez obcych oraz masowej emigracji (Myśl Polska 2001, 5). Politycy Ligi Polskich Rodzin zarzucali także Unii Europejskiej m.in. możliwość eksploatacji gospodarczej Polski i powiększenia liczby bezrobotnych, a także traktowania Polski jedynie jako rezerwuaru taniej siły roboczej i rynku zbytu (Myśl Polska 2001: I). Do zagrożeń kulturalno-obyczajowych należałoby zaliczyć dążenie do zmian w mentalności Polaków (np.

popieranie legalizacji eutanazji i aborcji), niebezpieczeństwo utraty czystości języka ojczystego, modyfikacji sposobu życia i obyczajowości oraz ustanowienia nowej hierarchii wartości. W związku z deklarowanym przez LPR ateistycznym charakterem Unii obawiano się szczególnie erozji moralności chrześcijańskiej po integracji (www.lpr.pl, 15.06.2014). Unii zarzucano również dążenie do likwidacji narodów, których odrębność miałyby przeszkadzać w stworzeniu kosmopolitycznej, zunifikowanej Wspólnoty.

Zagrożenia polityczne obejmowały przede wszystkim dominację najsilniejszych krajów zachodniej Europy, a zwłaszcza Niemiec. Były one postrzegane jako rzeczywisty hegemon Unii Europejskiej, a pozostałe państwa miały odgrywać w niej jedynie drugorzędą rolę (Myśl Polska, 2000, s. IV). Uważano, że UE jest w rzeczywistości realizacją niemieckiego planu dominacji w Europie (Górewicz 2000: I).

Twierdzono, że integracja państw Wschodniej i Środkowej Europy jest w istocie realizacją naumannowskiej koncepcji „Mitteleupy”, tj. obszaru położonego w centrum kontynentu, będącego pod całkowitym politycznym i gospodarczym wpływem Niemiec. Takie też niebezpieczeństwo miało grozić Polsce, zwłaszcza że była krajem o słabej gospodarce wyniszczonej przez lata komunizmu. W Unii Europejskiej przypadłaby jej w związku z tym tylko „rola protektoratu niemieckiego na wschodniej rubieży” (Bonisławski 2003: 12; Jackowski 2003: 13).

W wydanym w roku referendum akcesyjnego programie tej partii Unii Europejskiej poświęcono kilka punktów rozdziału IX pt. „Wyzwania polityczne”. Punkt 6 stanowi: „Proponowane Narodowi warunki akcesji do Unii Europejskiej są nie do przyjęcia”; pkt 7: Sprzeciwiamy się wejściu Polski do Unii Europejskiej. Zrobimy wszystko, by odrzucić w referendum akcesyjnym warunki integracji narzucone Polsce”; pkt 8: „Rozwój Polski może nastąpić tylko poza Unią Europejską” (www.lpr.pabianice.w.interia.pl/dokument/program.html, 17. 06.2014).

Mimo negatywnego stosunku do integracji Polski z Unią Europejską działacze Ligi Polskich Rodzin opowiadali się za uczestnictwem partii w wyborach europejskich w 2004 r., motywując to przede wszystkim koniecznością obrony polskiej racji stanu na tym forum i potrzebą współpracy z partiami z innych krajów o podobnych poglądach (Farfał 2004: 20).

O Niemczech i Unii Europejskiej na łamach „Opoki w Kraju”

W przeciwieństwie do czasopism, o których wspomniano wyżej, „Opoka w Kraju” jest dziełem jednego człowieka i wyraża głównie jego poglądy na szeroko rozumiane kwestie społeczne, nie tylko związane

z polityką, ale także z historią, edukacją, socjologią, filozofią etc. „Opoka...” to wydawnictwo seryjne, ukazujące się w nieregularnych odstępach od roku 1995 (www.opoka.giertych.pl, 27.06.2014).

Jego założycielem i redaktorem naczelnym jest Maciej Giertych, syn Jędrzeja i ojciec Romana – nestor polskiego ruchu narodowego, pochodzący ze znanej rodziny działaczy i publicystów tego nurtu politycznego. Początek działalności politycznej Macieja Giertycha (z wykształcenia profesora leśnictwa) przypada na schyłek PRL, kiedy to m.in. brał udział w pracach Rady Konsultacyjnej przy Przewodniczącym Rady Państwa. Po upadku komunizmu w 1989 r. współtworzył grupę polityczną skupioną wokół czasopisma „Słowo Narodowe” (Maj C. i Maj E. 2007: 70).

W 1990 roku Maciej Giertych uczestniczył w reaktywacji Stronnictwa Narodowego i był przewodniczącym jego Rady Naczelnej w latach 1990–2002. Po powstaniu Ligi Polskich Rodzin w 2001 r. polityk ten znalazł się w gronie najważniejszych działaczy tej partii, a od jesieni tegoż roku sprawował mandat posła do Sejmu RP z ramienia Ligi. W czerwcu 2004 r. Maciej Giertych został wybrany posłem swojej partii do Parlamentu Europejskiego (www.giertych.pl, 28.06.2014). Należy również wspomnieć o wysunięciu przez LPR kandydatury M. Giertycha w wyborach prezydenckich w roku 2005, z których on sam wycofał się wkrótce później (www.dziennikpolski24.pl, 27.06.2014).

Poglądy Macieja Giertycha na temat Unii Europejskiej, wyrażone głównie na łamach „Opoki w Kraju”, nie odbiegają w dużym stopniu od poglądów innych działaczy politycznych tego nurtu. Również on wiąże integrację z Unią Europejską z upadkiem polskiego rolnictwa i pozostałych dziedzin gospodarki z uwagi na konkurencję silniejszych państw Zachodu. Podobnie jak oni, obawia się także negatywnych wpływów obyczajowych i dechrystianizacji Polski itp., lecz w jego przypadku na pierwszy plan wysuwają się wątki polityczne, zwłaszcza hegemonia Niemiec we Wspólnocie (www.opoka.giertych.pl, 28.06.2014).

W latach 2003–2004, kiedy przeprowadzono referendum w sprawie przyjęcia Polski do UE oraz wybory do Parlamentu Europejskiego, tematy związane z problematyką unijną (w tym z rolą Niemiec w tej organizacji) pojawiały się na łamach „Opoki w Kraju” ze szczególną intensywnością. Ani we wcześniejszym okresie, ani później nie wyrażał Maciej Giertych na łamach swojego pisma poglądów na temat Unii Europejskiej tak często i w sposób tak wyczerpujący. W wymienionym wyżej okresie spośród ośmiu numerów „Opoki...”, trzy poświęcone są w dużej części poglądom tego polityka i publicysty na temat Wspólnoty w kontekście referendum i wyborów europejskich, natomiast w dwóch kolejnych temat ten zajmuje znaczną część strony tytułowej.

Pierwszy ze wspomnianych numerów – wydanie specjalne „Opoki w Kraju” z kwietnia 2003 r. – poświęcony został przede wszystkim referendum przedakcesyjnemu. Giertych wzywa w nim do udziału w referendum, które ma, według niego, znaczenie przełomowe dla losów Polski (zwłaszcza że, jak twierdzi, nie przewidziano wyjścia ze Wspólnoty przez jej członków). Unia Europejska jest dla niego tworem politycznym, w którym *de facto* decyduje silniejszy (mimo jej oficjalnie demokratycznego charakteru). Organizacja ta ewoluuje w kierunku struktury federalnej (zwanej przez niego, zapewne nieprzypadkowo, Republiką Federalną Europy) ze stale malejącą rolą państw i praw narodowych i centralą w Brukseli, rządzonej (choć nieoficjalnie) przez najpotężniejszy kraj Europy – Niemcy.

W Unii nie ma miejsca dla Boga, nauki Kościoła katolickiego czy prawa naturalnego, a przekonania religijne są wyłącznie prywatną sprawą jednostek. Giertych jest także pesymistą w kwestii rozwoju gospodarczego Polski we Wspólnocie: „Skoro zachwala się możliwość wyjazdu młodych ludzi na Zachód, to znaczy, że nie przewiduje się dla nich pracy w Polsce, a więc dalszy upadek naszej gospodarki”. Wieś, jako ostoja tradycji i ośrodek rolnictwa produkującego zdrową, ekologiczną żywność (mogącą stanowić konkurencję dla rolnictwa Europy Zachodniej) ma przestać istnieć. Upadek tradycyjnej wsi polskiej ma też doprowadzić do kryzysu demograficznego w naszym kraju i tym samym spowodować zamierzone zmniejszenie populacji. Korzyści ekonomiczne z rozszerzenia Unii odniosą tylko kraje Europy Zachodniej, przede wszystkim Niemcy. Integracja Polski ze Wspólnotą będzie również dla nich okazją, „by odbić sobie ziemie utracone”, m.in. przez wykup ziemi w zachodniej i północnej części RP (www.opoka.giertych.pl, 28.06.2014).

W powyższym numerze „Opoki w Kraju” Maciej Giertych zwraca też uwagę na rodowód Unii Europejskiej. Jest ona *de facto* nieco zmodyfikowaną realizacją niemieckich planów z początków XX w. (i późniejszych) o utworzeniu związku państw (głównie środkowoeuropejskich), pozwalającego Niemcom na utrwalenie ich hegemonii gospodarczej oraz politycznej w tej części Europy. Udział w powstaniu Wspólnoty miały też międzynarodowe koła masońskie, których pomysłem była np. poprzedniczka UE – Unia Paneuropejska oraz Liga Narodów. W myśl planów kontynuatorów tej idei dzisiejsza Unia Europejska jest jedynie etapem w drodze do stworzenia Stanów Zjednoczonych Świata (www.opoka.giertych.pl, 28.06.2014).

Jak wspomniano wyżej, przeciwnicy integracji Polski z Unią Europejską ponieśli klęskę w referendum przedakcesyjnym w czerwcu 2003 r. Maciej Giertych na łamach „Opoki w Kraju” z lipca tegoż roku nie kwestionował jego wyników, choć rezultat referendum był, w opinii tego polityka Ligi Polskich Rodzin, nie tylko klęską dla niego i jego ugrupo-

wania, ale i nieszczęściem dla Polski. Nie obarczył on jednak winą za to niepowodzenie Polaków („Na naród nie wolno się obrażać. Skoro tak zdecydował, to musiał mieć po temu ważne powody”), lecz propagandę prounijną. Giertych wyraził jednak przekonanie, że Unia Europejska nie przetrwa zbyt długo z uwagi na różnice narodowościowe i niechęć do brukselskiego centralizmu. W związku z nieuchronnym wstąpieniem Polski do Wspólnoty postulował zjednoczenie państw Europy Środkowo-Wschodniej, które w ten sposób byłyby w stanie chronić wspólne interesy w Unii oraz zapobiec porozumieniu Niemiec z Rosją, wymierzonemu w te kraje.

Sojusz ten miałby być też konieczny ze względu na niewielkie rozmiary nowo przyjętych państw, a także w obliczu ich słabości ekonomicznej (w porównaniu z bogatymi i obeznanymi z meandrami polityki wspólnotowej państwami Europy Zachodniej). Ważnym tematem w aspekcie przyszłych zadań dla Polski w Unii miała być także misja rechrystianizacyjna: „Trzeba przywrócić Europie duszę, a może to być tylko dusza chrześcijańska. Na razie rządzą w Brukseli siły ateistyczne, liberalne, masońskie. Ale czy musi tak być? Przynajmniej trzeba doprowadzić do tego, by głos ludzi wierzących był słyszalny, by nie oddawać pola wrogom Kościoła bez walki. Na pewno będzie to jedno z głównych zadań Polaków działających na forum Unii, szczególnie w jej parlamencie” (www.opoka.giertych.pl, 28.06.2014).

Wyborom do Parlamentu Europejskiego poświęcony jest kolejny, specjalny numer „Opoki w Kraju” z maja 2004 r., w którym zawarte jest m.in. wezwanie do uczestnictwa w tych wyborach (mimo negatywnego stosunku LPR i samego Giertycha wobec Unii) ze względu na konieczność wyłonienia odpowiedniej reprezentacji Polski w Strasburgu. Program działalności przyszłych posłów Ligi w Parlamencie Europejskim ma charakter głównie negatywny. Jednym z celów, jaki mają oni, według Giertycha, tam realizować, jest przeciwstawianie się uchwaleniu konstytucji europejskiej, federalizacji Europy (na wzór RFN lub USA), zwalczanie prób narzucenia całemu kontynentowi prawnej dopuszczalności aborcji i eutanazji, zrównywania związków homoseksualnych z małżeńskimi, zapobieżenie stworzeniu armii europejskiej. Te i inne zasady znalazły się na końcu tego numeru „Opoki...” w formie skrótowej – w ramach „Programu dla posłów LPR do Parlamentu Europejskiego”. Również w tym numerze pojawiły się istotne wątki związane z Niemcami. Federalizacja Europy (rozumiana jako stworzenie rządu federalnego w postaci Komisji Europejskiej, nadanie większych uprawnień regionom i marginalizacja państw narodowych) jest, według Giertycha, pomysłem niemieckim, w tym samym numerze pisze on zresztą również, w kontekście działalności jednej z frakcji w PE grupującej mniejszości domagające się

większej autonomii w swoich państwach: „Nie ulega wątpliwości, że za całym pomysłem stoją Niemcy, ich pieniądze i ich racje polityczne”. Punkt 8 wspomnianego programu stanowi natomiast: „Bronić będziemy Polski i całej Europy przed rosnącymi wpływami Niemiec, zmierzających do narzucenia Europie swojej hegemonii” (www.opoka.giertych.pl, 28.06.2014). O sukcesie LPR w wyborach do Parlamentu Europejskiego i stworzeniu międzynarodowej grupy parlamentarnej o nazwie Niepodległość i Demokracja pisze Giertych na łamach „Opoki w Kraju” z września 2004 r. (www.opoka.giertych.pl, 28.06.2014).

Podsumowanie

W cytowanych artykułach Maciej Giertych wypowiadał się na temat referendum przedakcesyjnego i wyborów do Parlamentu Europejskiego, Unii Europejskiej, zagrożeń wiążących się z integracją ze Wspólnotą, zadań przyszłych posłów LPR w Parlamencie Europejskim itp. Stosunek autora do Unii Europejskiej oraz do integracji Polski ze Wspólnotą, wyrażony na łamach „Opoki w Kraju” w latach 2003–2004, jest niewątpliwie negatywny, a jedną z przyczyn tego stanowiska jest przekonanie, że organizacja ta jest przede wszystkim tworem niemieckim. W istocie jedną z najbardziej charakterystycznych cech powyższych publikacji jest, wspomniany wyżej, silny rys antyniemiecki, nawiązujący głównie do historiozofii Feliksa Konecznego. Sam Maciej Giertych był i pozostaje nadal znanym popularyzatorem idei tego polskiego historiozofa (Maj C. i Maj E. 2007: 70). Profesor Feliks Koneczny był twórcą idei podziału ludzkości na cywilizacje, posługując się kryteriami stosunku do prawa, czasu i kwestii narodowej (Białkowski 2007: 36). Według jego koncepcji Polska, podobnie jak znaczna część innych krajów Europy, należy do cywilizacji łacińskiej (którą charakteryzują m.in.: podział na prawo publiczne i prywatne, uniwersalność etyki obowiązującej zarówno w sferze prywatnej, jak i państwowej, niezależność Kościoła od państwa, minimalizacja roli tegoż państwa), Niemcy zaś do bizantyjskiej, (gdzie m.in. nie ma rozróżnienia na prawo publiczne i prywatne, w polityce nie obowiązują zasady etyki, Kościół jest podporządkowany państwu, nie istnieje pojęcie narodu niezależnego od państwa).

Należy podkreślić, że według tego historiozofa, między cywilizacjami nie ma kompromisów i każda z nich dąży do ekspansji (Koneczny 2005: 18).

Koneczny wywarł wielki wpływ na poglądy dotyczące polityki międzynarodowej u Macieja Giertycha, który uznał, że jego koncepcja jest aktualna m.in. w kontekście Unii Europejskiej. Stąd wynika przekonanie tego polityka LPR, że we Wspólnocie ma miejsce permanentny i nie-

rozwiązywalny konflikt między reprezentantami obu wymienionych cywilizacji. Niemcy, jako kraj najsilniejszy, mają największy wpływ na kształt i ewolucję Unii, czego skutkiem jest wzrost cech bizantyjskich, np. tendencji do regulacji każdej sfery życia przez biurokrację, która rozrasta się nadmiernie na poziomie europejskim (stąd m.in. koncepcja Republiki Federalnej Europy), czy zaniku państw narodowych i zasad etycznych w polityce.

Wynika z tego, że integracja z Unią Europejską w obecnym kształcie jest dla Polski poważnym zagrożeniem cywilizacyjnym, co implikuje stanowczy sprzeciw tego polityka wobec integracji z UE.

Oczywiście, poglądy Macieja Giertycha na temat Niemiec i ich polityki, wyrażone na łamach „Opoki w Kraju”, są typowe dla przedstawicieli tego nurtu politycznego w Polsce, odgrywają jednak u niego większą rolę w całym spektrum innych poglądów politycznych i są w większym stopniu zainspirowane historiozofią Feliksa Konecznego niż u innych przedstawicieli ruchu narodowego. Maciej Giertych o samym Konecznym, jego poglądach, pisał zresztą nie tylko w wielu numerach „Opoki w Kraju” od roku 1995 (www.opoka.gier.tych.pl, 20.06.2014), ale także w szeregu publikacji książkowych np., w „Quo vadis Europa?” (www.opoka.giertych.pl, 20.06.2014) oraz w „Wojna cywilizacji w Europie” (www.opoka.giertych.pl, 20.06.2014).

Swoje poglądy na temat Unii Europejskiej i roli Niemiec w tej organizacji, zainspirowane w dużym stopniu historiozofią Feliksa Konecznego, w sposób najpełniejszy i najbardziej lapidarny Maciej Giertych wyraził jednak na łamach „Opoki w Kraju”, w kontekście referendum przedakcyjnego i wyborów do Parlamentu Europejskiego w latach 2003–2004.

Bibliografia

- Białkowski I., 2007, *Idea ścierania się cywilizacji według Feliksa Konecznego a bezpieczeństwo współczesnej Europy*, Krzeszowice.
- Bonislawski K.A., 2003, *Centralny Bank dla Niemiec*, „Racja Polska”, www.biuletyn.lpr.net.pl (16.06.2004).
- biurose.sejm.gov.pl (28.06.2014).
- Deklaracja ideowo-polityczna Stronnictwa Narodowego*, 2000, „Myśl Polska”.
- Deklaracja założycielska Ligi Rodzin (porozumienie organizacji patriotycznych i narodowych)*, 2001, „Myśl Polska”.
- www.dziennikpolski24.pl/, *Maciej Giertych zrezygnował* (27.06.2014).
- Farfał P., *Po co nam europarlament?*, „Wszepolak”, nr 115, www.giertych.pl (28.06.2014).
- Giertych M., *Quo vadis Europa?*, www.opoka.giertych.pl (20.06.2014).
- Giertych.M., *Wojna cywilizacji w Europie*, www.opoka.giertych.pl (20.06.2014).
- Górewicz I.D., 2000, *Niemieckie cele integracji*, „Myśl Polska na Pomorzu”.

- Jackowski J.M., 2003, *Nowa twarz Mitteleuropy*, „Racja Polska”, nr 4.
- Koneczny F., 2005, *Bizantyzm niemiecki*, Krzeszowice.
- Maj C., Maj E., 2007, *Narodowe ugrupowania polityczne w Polsce 1989–2001*, Lublin.
- Myśl Polska na Wybory. Polsce – niepodległość, Polakom – praca, chleb, mieszkania.*
Odezwa do Narodu Polskiego, „Myśl Polska” 2001, nr 3, 19.08.2001.
- opoka.giertych.pl (28.06.2014).
- „Opoka w Kraju”, nr 18, czerwiec 1996, www.opoka.giertych.pl (20.06.2014).
- „Opoka w Kraju”, nr 13, wrzesień 1995, www.opoka.giertych.pl (20.06.2014).
- „Opoka w Kraju”, nr 14, październik 1995, www.opoka.giertych.pl (20.06.2014).
- „Opoka w Kraju”, nr 19, wrzesień 1996, www.opoka.giertych.pl (20.06.2014).
- „Opoka w Kraju”, nr 23, sierpień 1997, www.opoka.giertych.pl (20.06.2014).
- „Opoka w Kraju”, nr 31, wrzesień 1999, www.opoka.giertych.pl (20.06.2014).
- „Opoka w Kraju”, nr 44, kwiecień 2003, www.opoka.giertych.pl (28.06.2014).
- „Opoka w Kraju”, nr 45, lipiec 2003, www.opoka.giertych.pl (28.06.2014).
- „Opoka w Kraju”, nr 49, maj 2004, www.opoka.giertych.pl (28.06.2014).
- „Opoka w Kraju”, nr 50, wrzesień 2004, www.opoka.giertych.pl (28.06.2014).
- Program LPR. lpr.pabianice.w.interia.pl/dokument/program.htm (7.06.2014).
- Założenia programowe LPR*, [www: lpr.pl/](http://www.lpr.pl/) (15.06.2004).